

Sygn. akt: I C 345/17 upr.

WYROK ZAOCZNY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 lipca 2017 r.

Sąd Rejonowy w Nidzicy I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Katarzyna Cygan
Protokolant:	st. sekr. sądowy Małgorzata Jastrzębowska

po rozpoznaniu w dniu 26 lipca 2017 r. w Nidzicy

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) S.A w W.

przeciwko P. S.

o zapłatę

oddala powództwo w całości

Sygn. akt IC 345/17upr

UZASADNIENIE

Powód (...) S.A w W., reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika wniósł o zasądzenie od P. S. kwoty 563,48 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 13 czerwca 2017 r. do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu podniósł, że na mocy umowy pożyczki pozwany zobowiązał się do spłaty łącznego zadłużenia w kwocie 1.149,48 zł. W skład tej kwoty wchodzi kwota pożyczki 500 zł, odsetki umowne w kwocie 39,48 zł, opłata przygotowawcza w kwocie 40 zł, prowizja za udzielenie pożyczki w 90 zł, opłata za dobrowolne usługi w pakiecie elastycznym o łącznej kwocie 390 zł na które składa się opłata za dostarczenie gotówki do domu, opłata za świadczenia spłaty w domu, oraz za elastyczny plan spłat. Poza tym na łączną kwotę składa się składka na dodatkowe ubezpieczenie grupowe w ramach pakietu medycznego – 90 zł.

Z tytułu powyższej umowy pozwany dokonał łącznej wpłaty w wysokości 586 zł.

Pozwany nie ustosunkował się do odpowiedzi na pozew nie stawił się na rozprawę.

Sąd ustalił co następuje:

Powód w dniu (...)r. zawarł z pozwanym umowę o nr (...) na kwotę 500 zł. Umowa opiewała także na prowizję za udzielenie pożyczki na 90 zł, opłatę przygotowawczą 40 zł, stopę oprocentowania na kwotę 39,48 zł, opłatę za pakiet elastyczny 390 zł, koszty ubezpieczenia medycznego 90 zł.

Sąd zważył co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie jedynie w części.

Sąd Rejonowy uznał, że wobec nie złożenia odpowiedzi na pozew przez pozwanego, rozważyć należało możliwość wydania wyroku zaocznego. Wydanie wyroku zaocznego oparte jest na założeniu, że prawdziwe są twierdzenia powoda o okolicznościach faktycznych przytoczonych w pozwie lub w pismach procesowych, doręczonych pozwanemu, chyba, że jak stanowi art. 339 § 2 kpc in fine – budzą one uzasadnione wątpliwości albo zostały przytoczone w celu obejścia prawa. Wprowadzone przez art. 339 § 2 kpc swoiste domniemanie zgodności twierdzeń powoda z rzeczywistym stanem rzeczy nie zwalnia powoda od przytoczenia faktów, które są niezbędne do dokonania subsumpcji materialnoprawnej, stanowiącej faktyczną i materialnoprawną podstawę wyroku. Sąd obowiązany jest bowiem, nawet przy uznaniu twierdzeń powoda za prawdziwe, dokonać prawidłowej oceny zasadności żądania pozwu opartego na tych twierdzeniach, z punktu widzenia prawa materialnego.

Do sprawy miały zastosowanie przepisy art. 720 kc wraz z przepisami ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim.

Zgodnie z art. 720 kc przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości. Umowa pożyczki, której wartość przenosi pięćset złotych, powinna być stwierdzona pismem.

Z kolei w myśl art. 3 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim (t.j. Dz. U. z 2014 roku, poz. 1497 ze zm.) przez umowę o kredyt konsumencki rozumie się umowę o kredyt w wysokości nie większej niż 255 550 złotych albo równowartość tej kwoty w walucie innej niż waluta polska, który kredytodawca w zakresie swojej działalności udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi, przy czym za umowę o kredyt konsumencki uważa się w szczególności między innymi umowę pożyczki.

Wątpliwości Sądu budziła możliwość obciążenia pozwanego przez powódkę w związku z zawarciem umowy i jej wypowiedzeniem licznymi opłatami dodatkowymi poza kwotę udzielonej pożyczki i jej oprocentowania.

W przedmiotowej sprawie mamy do czynienia z przedsiębiorcą i konsumentem, oraz posłużeniem się wzorcami umownymi. Wobec tego należało ustalić, czy postanowienia umowy w całej rozciągłości są dla pozwanego wiążące. Zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 kc postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenie stron w tym cenę lub wynagrodzenie jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Wskazać należy, że ochrona konsumenta przed klauzulami niedozwolonymi w umowach i wzorcach umownych jest skuteczna ex lege i sąd może poddać badaniu umowę łączącą strony w tym przedmiocie także z urzędu.

W piśmiennictwie przyjmuje się, że nie są postanowieniami indywidualnie negocjowanymi („uzgodnionymi”) klauzule sporządzone z wyprzedzeniem, w sytuacji gdy kontrahent nie miał wpływu na ich treść, nawet jeżeli są one zawarte we wzorcu wykorzystanym tylko jednorazowo. Istotny jest fakt braku negocjacji między stronami, a nie zastosowanie wzorca również wobec innych podmiotów. Nie będą także postanowieniami „uzgodnionymi” postanowienia wybrane przez konsumenta z kilku przedstawionych mu przez przedsiębiorcę postanowień alternatywnych (tak: Agnieszka Rzetecka-Gil w: Kodeks cywilny. Komentarz. Zobowiązania - część ogólna, LEX 2011).

W piśmiennictwie oraz judykaturze dominuje pogląd, że klauzula dobrych obyczajów, podobnie jak klauzula zasad współżycia społecznego, nakazuje dokonać oceny w świetle norm pozaprawnych, przy czym chodzi o normy moralne i obyczajowe, powszechnie akceptowane albo znajdujące szczególne uznanie w określonej sferze działań, na przykład w obrocie profesjonalnym, w określonej branży, w stosunkach z konsumentem itp. W stosunkach z konsumentami

szczególne znaczenie mają te oceny zachowań podmiotów w świetle dobrych obyczajów, które odwołują się do takich wartości jak: szacunek wobec partnera, uczciwość, szczerowość, zaufanie, lojalność, rzetelność i fachowość. W wyroku z 13 lipca 2005 r. (I CK 832/04, Pr. Bank. 2006, nr 3, s. 8) Sąd Najwyższy stwierdził, że "rażące naruszenie interesów konsumenta" oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym (A. Kidyba (red.), Z. Gawlik, A. Janiak, G. Kozieł, A. Olejniczak, A. Pyrzyńska, T. Sokołowski, Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania - część ogólna, LEX, 2010).

Naruszenie interesów konsumentów o jakim mowa we wskazanym przepisie może zatem dotyczyć interesów o różnym charakterze. Zwykle będą to interesy o charakterze ekonomicznym. Chodzi tu zatem o sytuację, gdy postanowienie umowne w sposób znaczący odbiega od uczciwego sposobu ukształtowania praw i obowiązków stron umowy.

Mając to na uwadze uznać należało że szereg opłat jakimi został obciążony pozwany przy zawarciu przedmiotowych umów pożyczek stanowi konsekwencję niedozwolonych postanowień umownych.

Zdaniem Sądu, przy umowie pożyczki, głównymi świadczeniami stron są: po stronie pożyczkodawcy udostępnienie określonych środków finansowych do korzystania na określony okres czasu, a ze strony pożyczkobiorcy, zwrot tych środków. Umowa pożyczki została przy tym ukształtowana w kodeksie cywilnym w taki sposób, że co do zasady może być zarówno umową odpłatną, jak i nieodpłatną. W przypadku zawarcia przez strony odpłatnej umowy pożyczki, wynagrodzenie pożyczkodawcy winno być wyraźnie określone w umowie. Zwyczajowo formę wynagrodzenia za korzystanie z cudzego kapitału stanowią odsetki, ewentualnie zapłata prowizji.

Ustawodawca, aby przeciwdziałać ocenianemu negatywnie w świetle zasad współzycia społecznego zjawisku lichwy oraz aby chronić interesy słabszych uczestników obrotu gospodarczego, jakimi zazwyczaj są konsumenci, wprowadził przy tym do kodeksu cywilnego instytucję odsetek maksymalnych (art. 359 § 2 1 k.c.), których wysokość winna stanowić podstawowe odniesienie do oceny wysokości wynagrodzenia pożyczkodawcy ustalonego w umowie. Stopa tych odsetek, ustalana w odniesieniu do aktualnej stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego, co odzwierciedla aktualny układ stosunków gospodarczych oraz „cenę” pieniądza w obrocie międzybankowym i poziom inflacji, nie pozwala podmiotom uprzywilejowanym, jakim zwykle w obrocie z konsumentami są pożyczkodawcy, na wykorzystywanie przymusowego położenia słabszej strony umowy. Odsetki, obok prowizji za udzielenie pożyczki, stanowią wynagrodzenie pożyczkodawcy za korzystanie przez kredytobiorcę z jego środków finansowych. Trzeba też podkreślić, że umowa pożyczki, sformułowana zgodnie z zasadami uczciwego i rzetelnego obrotu na rynku kapitałowym, powinna jasno określać, które opłaty i prowizje stanowią zysk pożyczkodawcy, a które są pobierane na pokrycie konkretnych kosztów ponoszonych przez niego w związku z zawartą umową i jej obsługą. Za niedozwolone klauzule umowne, w świetle art. 385 1 § 1 k.c., należy więc uznać te postanowienie umowne, które pod postacią opłaty pobieranej formalnie na poczet pokrycia kosztów konkretnych czynności, w rzeczywistości stanowią dla pożyczkodawcy źródło dodatkowego zysku, ukryte przed konsumentem, pozwalającego mu omijać przepisy dotyczące wysokości odsetek maksymalnych oraz niedopuszczalności kary umownej za niespełnienie świadczenia pieniężnego (art. art. 483 § 1 kc).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy niewątpliwym jest, że pozwany był zobowiązany spłacić kwotę kapitału jako udzielonej pożyczki. Powód był uprawniony także do obciążenia pozwanego jako konsumenta kosztami manipulacyjnymi w tym opłatą przygotowawczą za udzielenie pożyczki. Bezsprzecznie zasadnym jest także dochodzenie odsetek umownych. Wszystkie te koszty składają się na umowę która zawarta jest zgodnie z dobrymi obyczajami i poszanowaniem praw konsumenta.

Natomiast zawarte w umowie stron postanowienia dotyczące pobierania przez powódkę w związku z zawarciem umowy i jej wykonaniem opłaty związane z planem elastycznym i prowizja, stanowią niedozwolone klauzule umowne.

W ocenie Sądu zapisy dotyczące wysokość prowizji przy ustalonych już odsetkach umownych, oraz opłacie przygotowawczej, tak jak opłata dotycząca elastycznego planu spłat stanowią w istocie obejście przepisów o odsetkach maksymalnych i stanowią dla pożyczkodawcy dodatkowe źródło zysku. Strona powodowa nie wykazała również aby

ich wysokość była efektem indywidualnych uzgodnień z pozwanym, a nie stosowanego przez nią wobec wszystkich klientów cennika.

Biorąc pod uwagę wysokość tych kosztów w stosunku do całości kwoty pożyczki, trzeba je uznać za nadmierne, a ich zastrzeżenie w stosunkach z konsumentem jako nie dotyczące świadczeń głównych stron, stanowi niedozwoloną klauzulę umowną, gdyż kształtują one jego sytuację w sposób podobny do lichwy, co jest powszechnie przyjmowane za sprzeczne z dobrymi obyczajami

Nie ma także uzasadnienia dla uznania opłat za dostarczenie gotówki oraz części opłaty dotyczącej spłaty w domu w pakiecie elastycznym. Koszty obsługi pożyczki w domu wynoszą niemal 30% kwoty udzielonej pożyczki. To także świadczy o dodatkowym źródle zysku ze strony powódki.

Poza tym wzorzec umowy w tym zakresie nie jest jasny. W umowie pożyczki załączonej do pozwu nie wskazano sposobu kalkulowania tych opłat. Nieprecyzyjność zapisu, jego zrozumiałość w zakresie obliczenia takiej wysokości dla przeciętnego konsumenta nie pozostawiać powinna żadnych wątpliwości. Poza tym wysokość taka powinna odpowiadać wartości realizowanego w ramach niej świadczenia. Nie może być bowiem wątpliwości co do ekwiwalentności udzielanych świadczeń.

Sąd pragnie jednocześnie podkreślić, że nie kwestionuje uprawnienia strony powodowej jako pożyczkodawcy do pobierania opłat za czynności obsługi w domu. Jednakże stoi na stanowisku, że opłaty takie winny być ustalone na rozsądnym poziomie i nie mogą godzić w interesy konsumenta. Zakres kosztów związanych z czynnościami pożyczki determinujący ich wysokość, powinien zostać przedstawiony w pozwie w taki sposób, aby w świetle doświadczenia życiowego oraz logiki nie budził żadnych wątpliwości. Pobierane opłaty za czynności związane z pożyczką nie mogą bowiem stanowić dodatkowego źródła wzbogacenia pożyczkodawcy celem obejścia przepisów prawa Tymczasem, kwoty wskazane przez stronę powodową nie mają żadnego przełożenia na możliwe rzeczywiste koszty w tym zakresie, do czego uznania wystarczy już samo doświadczenie życiowe.

Ponadto jak słusznie wskazał Sąd Rejonowy nie można było również tracić z pola widzenia, iż strona powodowa domagająca się zwrotu wzmiankowanej wyżej składki na ubezpieczenie, w żadnej sposób nie wykazała, iż składkę ową sama uiściła na rzecz ubezpieczyciela, co rodziłoby po jej stronie roszczenie zwrotne względem pozwanego w tym zakresie. Normy procesu cywilnego w przepisie art. 3 kpc nakładają na strony obowiązek składania wyjaśnień, co do okoliczności faktycznych sprawy zgodnie z prawdą i bez zatajania czegokolwiek, a nadto obowiązek przedstawienia dowodów. Sąd jest organem, który dopuszcza i przeprowadza dowody w toczącym się procesie, lecz inicjatywa w tym zakresie niewątpliwie obciąża strony (art. 3 i 232 k.p.c.). Z przepisu art. 6 k.c. wynika ogólna reguła, iż ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. W procesie cywilnym strony mają obowiązek twierdzenia i dowodzenia tych wszystkich okoliczności (faktów), które stosownie do art. 227 k.p.c. mogą być przedmiotem dowodu. Skoro zatem strona powodowa nie tylko nie wykazała ale nawet nie starła się wykazać, iż imieniem pozwanego pokryła składkę na ubezpieczenie, brak podstaw do domagania się jej zwrotu w niniejszym postępowaniu i z tej przyczyny.

Ponadto wątpliwości Sądu wybudziła kwestia ubezpieczenia zdrowotnego.

Brak przedłożenia umowy z ubezpieczycielem u którego pakiet medyczny miał zostać wykupiony uniemożliwia ustalenie co dokładnie było przedmiotem pakietu, jaka była suma ubezpieczenia, kto jest uposażonym, jakie były podstawy do obliczenia składki wchodzącej w skład opłat dochodzonych obok realizacji umowy pożyczki, oraz czy faktycznie pozwany został objęty takowym pakietem.

Zarówno przepis art. 6 kc, jak i art. 232 kpc zd. pierwsze kpc nakłada na strony obowiązek są przedstawienia dowodów w sprawie. Zatem strona nie wywiązująca się z tego obowiązku ponosi negatywne skutki prawne.

Mając to na uwadze Sąd wziął pod uwagę, że powód mógł domagać się kwoty kapitału, odsetek, oraz opłaty przygotowawczej. Zatem łącznie 579,48 zł . Pozwany uiszczył ostatecznie kwotę wyższą bowiem 586 zł co w całości wyczerpuje wierzytelność powoda.

W konsekwencji oddalono powództwo w całości.